

Regeringens proposition

1999/2000: 68

Vissa skolfrågor

Prop.
1999/2000: 68

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 16 mars 2000

Göran Persson

Ingegerd Wärnersson
(Utbildningsdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

Regeringen föreslår att den pågående försöksverksamheten med ökat föräldrainflytande över utvecklingsstörda barns skolgång förlängs. Regeringen föreslår vidare att ämnet hemkunskap i grundskolans timplan får benämningen hem- och konsumentkunskap med anledning av ämnets förändrade karaktär i den reviderade kursplanen. Regeringen föreslår vidare att bestämmelserna i skollagen om lärlingsutbildning upphävs samt aviserar en förlängning av den pågående försöksverksamheten med en ny modern lärlingsutbildning. Slutligen gör regeringen den bedömningen att projektarbetet i gymnasieskolan skall betyg sättas med samma betygssystem som gäller för gymnasieskolans kurser.

1	Förslag till riksdagsbeslut	3
2	Lagtext	4
2.1	Förslag till lag om ändring i skollagen (1985:1100)	4
2.2	Förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen (1995:1249) om försöksverksamhet med ökat föräldrainflytande över utvecklingsstörda barns skolgång	7
3	Ärendet och dess beredning	8
4	En gymnasieexamen.....	9
5	Projektarbetet.....	10
6	Lärlingsutbildning inom gymnasieskolan	11
7	Fortsatt försöksverksamhet enligt lagen (1995:1249) om försöksverksamhet med ökat föräldrainflytande över utvecklingsstörda barns skolgång	13
8	Ändring av namn på ämnet hemkunskap.....	16
9	Författningskommentarer.....	18
9.1	Förslaget till lag om ändring i skollagen (1985:1100) ...	18
9.2	Förslaget till lag om fortsatt giltighet av lagen (1995:1249) om försöksverksamhet med ökat föräldrainflytande över utvecklingsstörda barns skolgång	18
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 16 mars 2000	19
	Rättsdatablad.....	2
0		

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i skollagen (1985:1100),
2. lag om fortsatt giltighet av lagen (1995:1249) om försöksverksamhet med ökat föräldrainflytande över utvecklingsstörda barns skolgång.

2 Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i skollagen (1985:1100)

Härigenom föreskrivs att 5 kap. 3 § och bilaga 3 skollagen (1985:1100)¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

3 §²

Utbildningen i gymnasieskolan skall utgöras dels av utbildning på nationella program, som är avsedda att kunna genomgås på tre läsår, dels av utbildning på specialutformade program, som också är avsedda att kunna genomgås på tre läsår, dels av individuella program.

Styrelsen för utbildningen får besluta att utbildningen på nationella och specialutformade program får fördelas på en längre tid än tre läsår. Efter regeringens medgivande får styrelsen besluta att utbildningen får fördelas på kortare tid än tre läsår.

Inom de nationella programmen kan finnas utbildningar med olika inriktningar. Dessa kan vara nationellt eller lokalt fastställda. Regeringen får meddela närmare föreskrifter om dem.

Lärlingsutbildning kan anordnas inom de nationella och specialutformade programmen. Regeringen får meddela närmare föreskrifter om lärlingsutbildningen.

- Denna lag träder i kraft den 1 juli 2000.

¹ Lagen omtryckt 1997:1212.

² Senaste lydelse 1999:180.

Nuvarande lydelse

Utbildningens omfattning i grundskolan i timmar om 60 minuter för ämnen och ämnesgrupper samt totalt.

Ämnen	
Bild	230
<i>Hemkunskap</i>	118
Idrott och hälsa	500
Musik	230
Slöjd	330
Svenska	1 490
Engelska	480
Matematik	900
Geografi	885
Historia	
Religionskunskap	
Samhällskunskap	
Biologi	800
Fysik	
Kemi	
Teknik	
Språkval	320
Elevens val	382
Totalt garanterat antal timmar	6 665
Därav skolans val	600
Vid skolans val får antalet timmar i timplanen för ett ämne eller en ämnesgrupp minskas med högst 20 procent.	

Föreslagen lydelse

Utbildningens omfattning i grundskolan i timmar om 60 minuter för ämnen och ämnesgrupper samt totalt.

Ämnen	
Bild	230
<i>Hem- och konsumentkunskap</i>	118
Idrott och hälsa	500
Musik	230
Slöjd	330
Svenska	1 490
Engelska	480
Matematik	900
Geografi	885
Historia	
Religionskunskap	
Samhällskunskap	
Biologi	800
Fysik	
Kemi	
Teknik	
Språkval	320
Elevens val	382
Totalt garanterat antal timmar	6 665
Därav skolans val	600
Vid skolans val får antalet timmar i timplanen för ett ämne eller en ämnesgrupp minskas med högst 20 procent.	

2.2 Förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen (1995:1249)
om försöksverksamhet med ökat föräldrainflytande
över utvecklingsstörda barns skolgång

Härigenom föreskrivs att lagen (1995:1249) om försöksverksamhet med ökat föräldrainflytande över utvecklingsstörda barns skolgång, som gäller till utgången av juni 2000, skall fortsätta att gälla till och med utgången av juni 2005.

3 Ärendet och dess beredning

Propositionen *Gymnasieskola i utveckling – kvalitet och likvärdighet* (prop. 1997/98:169), som bl.a. innehöll förslag om ny programstruktur, förändrad definition av begreppet gymnasiepoäng, om teknikprogrammet och en ny lärlingsutbildning, beslutades i riksdagen den 18 april 1999 (bet. 1998/99:UbU3, rskr. 1998/99:160). Riksdagen ställde sig i princip bakom tanken på en gymnasieexamen men begärde att regeringen ytterligare skulle utreda frågan om hur en gymnasieexamen skall utformas och återkomma till riksdagen med ett utvecklat förslag.

Enligt förordningen (1997:762) om försöksverksamhet med lärlingsutbildning inom gymnasieskolan kan lärlingsutbildning påbörjas före den 1 juli 2000. Riksdagens beslut med anledning av förslag i nämnda proposition (prop. 1997/98:169) innebär att lärlingsutbildning kan anordnas enligt bestämmelser i 5 kap. 3 § fjärde stycket skollagen (1985:1100) inom de nationella och specialutformade programmen i gymnasieskolan fr.o.m. den 1 juli 2000. Riksdagen uttalade att vissa frågor rörande utbildningens innehåll och struktur borde beredas ytterligare inför starten. Vidare betonade riksdagen vikten av att erfarenheterna från försöksverksamheten tas till vara när innehåll och struktur slutligen fastställs. En arbetsgrupp för skola-arbetslivsfrågor inom Utbildningsdepartementet har bland annat till uppgift att analysera frågan om en reguljär lärlingsutbildning och att lägga förslag angående den närmare utformningen av det nya utbildningsalternativet.

Lagen (1995:1249) om försöksverksamhet med ökat föräldrainflytande över utvecklingsstörda barns skolgång trädde i kraft den 1 januari 1996 och gäller till utgången av juni 2000 (prop. 1994/95:212, bet.1995/96:UbU1, rskr. 1995/96: 27). Skolverket har på uppdrag av regeringen följt upp och utvärderat försöksverksamheten (dnr U1998/316/S). Representanter för Statens institut för handikappfrågor i skolan, Riksförbundet för utvecklingsstörda Barn, Ungdomar och Vuxna, Riksförbundet Hem och Skola, Handikappombudsmannen, Svenska Kommunförbundet, Lärarförbundet, Lärarnas riksförbund och Skolledarna har inbjudits till ett möte på Utbildningsdepartementet och därefter givits möjlighet att inkomma med skriftliga synpunkter med anledning av Skolverkets redovisning och förslag.

Regeringen föreslår en ändring i bilaga 3 till skollagen, som innebär att ämnet Hemkunskap skall benämnas Hem- och konsumentkunskap. Namnändringen föranleds av att regeringen den 2 mars 2000 fattade beslut om en ny kursplan i hemkunskap för grundskolan. Revideringen innebär att ämnets karaktär har förändrats i riktning mot konsumentkunskap. De nya kursplanerna för grundskolan träder i kraft den 1 juli 2000. Skolverket, SIH, Svenska Kommunförbundet, Lärarförbundet och

Lagrådet

Lagrådet har inte beretts tillfälle att yttra sig över förslaget till lag om fortsatt giltighet av lagen (1995:1249) om försöksverksamhet med ökat föräldrainsflytande över utvecklingsstörda barns skolgång. Med hänsyn till att Lagrådet yttrade sig i samband med lagens tillkomst och att det nu endast är fråga om förlängning av den pågående försöksverksamheten anser regeringen att Lagrådets hörande skulle sakna betydelse i detta fall.

4 En gymnasieexamen

Regeringen anmälde i budgetpropositionen för 2000 (prop. 1999/2000:1) sin avsikt att återkomma till riksdagen med ett utvecklat förslag om en gymnasieexamen under februari 2000.

Inom Utbildningsdepartementet pågår sedan en tid ett arbete som syftar till att sammanställa underlag och föreslå åtgärder som rör rekryteringen till högskolan. Inriktningen av arbetet är att öka direktövergången till högskolan, att öka rekryteringsunderlaget till vissa högskoleutbildningar, som är särskilt efterfrågade på arbetsmarknaden, samt att minska den sociala, etniska, könsbetingade och regionala snedrekryteringen. Därutöver kommer, bl.a. med anledning av kommande förslag från Kunskapslyftskommittén (dir.1997:104), beredningsarbetet med att reformera den kommunala vuxenutbildningen att påbörjas inom kort. Vidare har regeringen den 21 oktober 1999 beslutat om direktiv för en utredning om social och etnisk mångfald i högskolan. Utredningen skall redovisas senast den 15 maj 2000. Regeringen avser att mot slutet av innevarande år förelägga riksdagen en proposition om rekrytering till högskolan.

Det finns samband mellan de ovan angivna arbetsuppgifterna och frågan om hur en gymnasieexamen skall utformas. Bland annat behöver sambandet mellan å ena sidan bestämmelserna om grundläggande behörighet och urvalet till grundläggande högskoleutbildning och å andra sidan kraven för en gymnasieexamen analyseras djupare. Det finns, enligt regeringens bedömning, starka skäl att överväga förslag till förändringar i tillträdesreglerna för grundläggande högskoleutbildning och utformningen av en gymnasieexamen i ett sammanhang. Detta medför att den tidsplan för propositionen om en gymnasieexamen som angavs i budgetpropositionen för år 2000, inte följs. Regeringen avser i stället att återkomma till riksdagen med förslag om en gymnasieexamen samtidigt med propositionen om rekrytering till högskolan.

5 Projektarbetet

Regeringens bedömning: Projektarbetet i gymnasieskolan bör betygsättas med betygsstegen Icke godkänd, Godkänd, Väl godkänd och Mycket väl godkänd. Som stöd för betygssättningen av projektarbetet bör det finnas betygsriterier.

Skälen för regeringens bedömning: I proposition *Gymnasieskola i utveckling – kvalitet och likvärdighet* (prop. 1997/98:169) föreslog regeringen att ett examensarbete skulle införas som ett obligatoriskt inslag i gymnasieskolan. Enligt regeringens bedömning i propositionen skulle ett examensarbete vara av en sådan karaktär att det antingen kan godkännas eller inte godkännas.

Utskottet ansåg, i likhet med vad regeringen anförde i propositionen, att det är angeläget att eleven genomför ett större självständigt arbete som ligger inom ramen för det aktuella programmets mål. Eftersom riksdagen inte i detalj tog ställning till regeringens förslag om en gymnasieexamen innebär beslutet att det som redovisats som förslag till examensarbete bör genomföras med den ändringen att elevens självständiga arbete i stället benämns projektarbete.

För de elever som börjar i gymnasieskolan efter den 1 juli 2000, ingår projektarbetet i den poängplan som finns i bilaga 2 till skollagen (1985:1100). Projektarbetet skall ha en omfattning som motsvarar cirka fyra veckors arbete på heltid, dvs. 100 gymnasiepoäng.

Regeringen bedömer att projektarbetet på samma sätt som specialarbetet bör betygsättas i enlighet med den betygsskala som gäller för kärnämnes- och karaktärsämneskurser, dvs. betygsstegen Icke godkänd, Godkänd, Väl godkänd och Mycket väl godkänd. Det främsta skälet är att eleverna annars kan komma att lägga olika ambitionsnivå på projektarbetet. En tvågradig betygsskala skulle kunna upplevas som orättvis för de elever som lägger ned mycket arbete på projektarbetet. Ett annat skäl är att det med en tvågradig betygsskala kan finnas en risk att kraven på projektarbetet ställs för högt, vilket kan medföra att flera elever aldrig fullföljer arbetet. Det bör ankomma på regeringen att besluta om de ändringar i gymnasieförordningen (1992:394) som behövs.

Skolverket fick i april 1999 i uppdrag att tillsammans med avnämare för de olika programmen identifiera de kunskaper och kompetenser som är särskilt viktiga att formulera som mål för projektarbetet samt att utarbeta modeller för projektuppgifter och bedömning av projektarbetet. Projektarbetets utformning på program med yrkesämnen behandlas för närvarande även i den särskilda arbetsgrupp för frågor om skola och arbetsliv som tillsatts inom Utbildningsdepartementet. Skolverket, som deltar i arbetsgruppens arbete, har redovisat sitt uppdrag den 1 mars 2000. Skolverket har remissbehandlat sitt förslag innan det

överlämnades till regeringen. Av redovisningen framgår att huvuddelen av de som yttrat sig över förslaget till mål, utan att det efterfrågats, framfört negativa synpunkter på betygssättning av projektarbetet i en tvågradig skala.

Betygen ger information om måluppfyllelsen i de enskilda ämneskurserna, medan betyget på projektarbetet kompletterar kursbetygen genom att det indirekt speglar i vilken utsträckning eleverna uppnått de övergripande målen för respektive gymnasieprogram. Genom att införa samma betygsskala som för kurser skapas förutsättningar för en likvärdig betygssättning av måluppfyllelsen.

För att underlätta bedömningen av elevens prestationer bör särskilda betygskriterier fastställas av Skolverket.

6 Lärlingsutbildning inom gymnasieskolan

Regeringens förslag: Bestämmelserna i 5 kap. 3 § fjärde stycket skollagen (1985:1100) om lärlingsutbildning upphävs.

Regeringens bedömning: Försöksverksamheten med lärlingsutbildning förlängs och utvecklas i syfte att samla mer erfarenheter.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: En arbetsgrupp för skola–arbetslivsfrågor inom Utbildningsdepartementet har bland annat till uppgift att analysera frågan om en reguljär ny lärlingsutbildning och att lägga förslag angående den närmare utformningen av det nya utbildningsalternativet.

Försöksverksamheten med en ny lärlingsutbildning har inte fått den omfattning som var tänkt. Ett skäl till detta är dels att det mervärde som en genomgången lärlingsutbildning kan ge i fråga om ökade färdigheter och ökad anställningsbarhet inte framgår tillräckligt tydligt för eleverna, dels att många företagare uppfattar kopplingen mellan lärlingsutbildning och den skolbaserade yrkesutbildningens kursplanestyrning som alltför stark. Denna starka koppling kan således ha utgjort ett hinder för företagans medverkan. Ett ytterligare skäl är att lärlingsutbildningen i dag bara kan erbjudas som en alternativ studieväg inom de nationella programmen. Dagens nationella program täcker av naturliga skäl inte samtliga yrkesområden på arbetsmarknaden. Försöksverksamheten med en ny modern lärlingsutbildning har inte kunnat användas för att erbjuda utbildning inom dessa yrkesområden i form av specialutformade program.

Mot ovanstående bakgrund gör regeringen bedömningen att den nuvarande försöksverksamheten inte kan ligga till grund för en slutlig utformning av en ny reguljär lärlingsutbildning. Regeringen föreslår därför att 5 kap. 3 § fjärde stycket skollagen (1985:1100) upphävs.

Enligt regeringens mening bör utvecklingsbehoven inom yrkesutbildningsområdet, t.ex. innan lärlingsutbildning införs som ett reguljärt alternativ i gymnasieskolan, ses i ett brett sammanhang. Inom Utbild-

ningsdepartementet pågår också ett beredningsarbete i syfte att ordna så att olika insatser präglas av ett helhetsperspektiv. Regeringen har i utvecklingsplanen för förskola, skola och vuxenutbildning (skr. 1998/99:121) aviserat en utredning av gymnasieskolans framtida programutbud. Denna utredning planeras att tillsättas under våren 2000. Ett beredningsarbete pågår inom regeringskansliet om utformningen av den eftergymnasiala yrkesutbildningen i framtiden. Kommitténs för den kvalificerade yrkesutbildningen (KY-kommittén) slutbetänkande (SOU 1999:122) remissbehandlas för närvarande. En internationell expertgrupp har granskat svensk vuxenutbildning och överlämnat en rapport (SOU 1999:141) som diskuterar övergripande frågor om strategival när det gäller framtidens vuxenutbildningspolitik. Kunskapslyftskommittén skall under våren 2000 lämna sina förslag till en reformerad vuxenutbildning och en proposition i frågan avses lämnas till riksdagen under hösten.

Regeringen bedömer att den pågående försöksverksamheten enligt förordningen (1997:762) om försöksverksamhet med lärlingsutbildning inom gymnasieskolan som alternativ studiemöjlighet inom nationella program bör förlängas till en tidpunkt som är knuten till såväl resultatet av utredningen om gymnasieskolans framtida programutbud som kommande överväganden om den framtida eftergymnasiala yrkesutbildningen.

Regeringen anser att ett särskilt nationellt måldokument bör tas fram för den förlängda försöksverksamheten med lärlingsutbildning. Detta måldokument skall ersätta kursplanestyrningen inom den del av gymnasieutbildningen som motsvaras av inriktningar och valbara kurser (ca 700 gymnasiepoäng). Försöksverksamhet med lärlingsutbildning bör även kunna anordnas inom en inriktning på ett nationellt program samt inom hantverksprogrammet utan att inriktningen respektive hantverksprogrammet erbjuds av skolhuvudmannen i skolförlagd form.

Regeringen avser att ändra bestämmelserna i förordningen om försöksverksamhet bland annat så att utbildningstiden för lärlingsutbildning i gymnasieskolan i normalfallet skall vara tre år. Försöksverksamhet med lärlingsutbildning bör, efter särskilt beslut av regeringen, vidare få förekomma inom specialutformade program. De skolhuvudmän, som redan planerat att införa en reguljär lärlingsutbildning till hösten 2000, kan ansöka om att få delta i den fortsatta försöksverksamheten.

En viktigt förutsättning för att en sådan vidgning av försöksverksamheten med lärlingsutbildning skall kunna genomföras är dock att denna utbildning kan kvalitetssäkras på samma sätt som annan utbildning. Bland annat bör vissa krav kunna ställas på arbetsplatsen t.ex. beträffande ansvaret för att eleven får den utbildning som avses i elevens individuella studieplan och för handledarens kompetens.

7 Fortsatt försöksverksamhet enligt lagen (1995:1249) om försöksverksamhet med ökat föräldrainflytande över utvecklingsstörda barns skolgång

Regeringens förslag: Den pågående försöksverksamheten med ökat föräldrainflytande över utvecklingsstörda barns skolgång förlängs till utgången av juni 2005.

Statens skolverks förslag: Lagen (1995:1249) om försöksverksamhet med ökat föräldrainflytande över utvecklingsstörda barns skolgång permanentas. Innan det sker behöver dock vissa frågeställningar utredas.

Remissinstanserna: Sammanfaller i huvudsak med regeringens förslag.

Skälen för regeringens förslag: Lagen om försöksverksamhet med ökat föräldrainflytande över utvecklingsstörda barns skolgång trädde i kraft den 1 januari 1996 och gäller till utgången av juni 2000 (prop. 1994/95:212, bet.1995/96:UbU1, rskr. 1995/96:27). Lagens bestämmelser gäller i stället för vad som föreskrivs i 3 kap. 3 § andra stycket skollagen (1985:1100) och innebär att barn som bedöms inte kunna nå upp till grundskolans kunskapsmål därför att de är utvecklingsstörda inte får tas emot i särskolan utan vårdnadshavarens medgivande. Om vårdnadshavaren inte lämnar sitt medgivande till att barnet tas emot i särskolan, skall skolplikten fullgöras enligt vad som gäller för barn i allmänhet enligt skollagen.

Skolverket har haft regeringens uppdrag att kontinuerligt följa och utvärdera tillämpningen av lagen för att ge regeringen ett kvalitativt underlag för framtida ställningstaganden vad gäller ökat föräldrainflytande över val av skolform för utvecklingsstörda barn.

Skolverket redovisade den 30 juni 1999 sin uppföljning och utvärdering av försöksverksamheten i en slutrapport. Av denna framgår följande.

Försöksverksamheten har pågått sedan januari 1996. Det innebär att uppföljning och utvärdering endast har kunnat göras för tre läsår, medan skolgången för en elev är 9–10 år. Varje år har försöksverksamheten omfattat ca 100 elever, vars föräldrar aktivt valt grundskolan i stället för särskolan. Föräldrarna anser att de inte har fått tillräcklig information om lagens möjlighet och om skillnaderna mellan de båda skolformerna vad gäller kunskapsmål, organisation och resurser. Ungefär 40 procent av de elever som följts upp har övergått från grundskolan till särskolan under uppföljningsperioden bland annat på grund av att föräldrarna har uppmärksammat att barnen inte klarar de mål som gäller för

grundskolan. Nästan ingen elev uppnår grundskolans mål. De deltar sällan i diagnostiska prov eller nationella prov för år fem, även om kommunen beslutat att dessa är obligatoriska. Eleverna får stöd i form av elevassistenter, speciallärarinsatser och undervisning i mindre grupper. Assistenterna får ofta ensamma ta ett alltför stort pedagogiskt ansvar. Marginella förändringar av arbetssättet har skett i hälften av kommunerna. Ungefär hälften av kommunerna anger att kostnaderna för verksamheten ökat främst vad gäller ersättning till elevassistenter, lokalförändringar, extra datorer och handledning. Det förekommer att föräldrar känner sig mer eller mindre tvingade att byta skolform, eftersom barnet behöver mer stöd än vad som kan erbjudas inom grundskolan, vilket i första hand anges bero på resursbrist.

Skolverket har noterat ett flertal negativa konsekvenser men har ändå valt att föreslå att lagen permanentas. Som motiv anges att föräldrarna har det yttersta ansvaret för sitt barn och därför bör ha rätt att välja skolform. Vidare skall barn med utvecklingsstörning ha rätt att vistas i samma skolmiljö som andra barn, vilket leder till en ökad ömsesidig förståelse och respekt för de mänskliga värdena.

Skolverket pekar emellertid på ett antal problem som bör lösas innan lagen kan permanentas. Det gäller främst rätten till stöd för elever som fullgör sin skolplikt i grundskolan samt behovet av anpassningar av grundskolans kursplaner och betygskriterier, eftersom de båda skolformerna har olika kunskapsmål och elever med utvecklingsstörning vanligen inte har förutsättningar att nå grundskolans mål.

Regeringen anser att de problem som Skolverket redovisat kräver en omfattande beredning och att ytterligare beslutsunderlag behöver tas fram, innan ett beslut kan tas om att försöksverksamheten skall övergå till reguljär verksamhet.

Enligt regeringens mening finns det skäl att gå varsamt fram. Med tanke på att skolgången omfattar 9–10 år för de berörda eleverna ger inte erfarenheterna från den hittillsvarande försöksverksamheten tillräckligt underlag för att nu införa bestämmelser om en reguljär verksamhet.

Dessutom pekar vissa av resultaten på mycket allvarliga brister i tillämpningen av försökslagstiftningen t.ex. att ansvaret för undervisning läggs på en elevassistent och att en stor andel av eleverna undervisas i en mindre grupp eller utanför klassens ram och med elevassistent. Det kan ifrågasättas om detta ger eleven en skolgång av god kvalitet som är likvärdig med den som andra elever i grundskolan får. En ytterligare aspekt är att förutsättningarna för försöksverksamheten kan ha påverkats av den svåra ekonomiska situation som medfört besparingar i kommunsektorn.

I sammanhanget bör vidare erinras om möjligheten att vara *inskriven* i särskolan men vara ”integrerad” i en klass i grundskolan. Enligt 6 kap. 1 § särskoleförordningen (1995:206) kan en elev som är inskriven i särskolan få sin undervisning i en klass i grundskolan eller sameskolan (integrerad elev), om berörda rektorer är ense om detta och elevens vårdnadshavare medger det. Integrerade elever följer i sådana fall särskolans kursplaner. Efter beslut av rektorn i särskolan får de

avvikelser göras från särskolans timplan som krävs med hänsyn till undervisningens uppläggning i grundskolan eller sameskolan. Denna möjlighet till integrering har funnits sedan början av 1990-talet. I propositionen *Om ändrat huvudmannaskap för särskolan och sårvux m.m.* (prop. 1991/92:94) anfördes bland annat att ”frågan om integrering skall självfallet kunna väckas av elevens vårdnadshavare. Även i detta sammanhang är det viktigt att beslut fattas i samråd med vårdnadshavaren.” De erfarenheter som kan finnas från den integrerade verksamheten bör också tas till vara inför bedömningen av försöksverksamheten. Enligt *Jämförelsetal för huvudmän* (rapport nr 173, Skolverket) fanns det under 1998 11 585 elever i grundsärskolan och träningsskolan. Av dessa var 1 623 (14 %) elever integrerade i grundskolan. Omfattningen av integreringen varierar mellan olika kommuntyper. Störst andel har glesbygdskommunerna (42 %), medan den lägsta andelen finns i medelstora städer (ca 8 %). *Riksförbundet för utvecklingsstörda Barn, Ungdomar och Vuxna (FUB)* menar att även denna möjlighet fungerar för ca 10 procent av eleverna men anser att integreringen borde utvecklas ytterligare. Det uppdrag Skolverket nyligen fått att dels analysera skälen till att andelen elever i särskolan fortsätter att öka, dels ytterligare analysera särskolans verksamhet i syfte att öka kunskapen om hur skolformen svarar mot elevernas behov och förutsättningar, uppfattas positivt av *FUB*. Ett gemensamt drag såväl för försöksverksamheten som för individintegreringen enligt särskoleförordningen är att aktuella elever väljer att i högre årskurser gå över till särskolan. Mot den bakgrunden bör såväl elevernas som föräldrarnas inflytande på verksamheten särskilt studeras.

Statens institut för handikappfrågor i skolan (SIH) instämmer i förslaget att permanenta lagen om försöksverksamhet och framför liksom *FUB* att problemet med anpassade kursplaner och betygskriterier borde kunna lösas genom s.k. gränsöverskridande kursplaner och i likhet med vad som gäller i läroplanen för förskolan. Vidare påpekar *FUB* att det i läroplanen för förskolan (Lpfö 98) bl.a. anges att förskolan skall sträva efter ett förtroendefullt samarbete med förskoleklassen, skolan och fritidshemmet för att stödja barnens allsidiga utveckling och lärande i ett långsiktigt perspektiv. Motsvarande skrivning finns i läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet (Lpo 94). En liknande bestämmelse om samarbete mellan grundskolan och särskolan borde gälla anser *FUB*.

Svenska Kommunförbundet och *Riksförbundet Hem och Skola (RHS)* stöder i sina remissyttranden förslaget om permanentning av försöksverksamheten. *RHS* kan dock acceptera en förlängning av försöksverksamheten, om den begränsas till högst två år och att tiden används, bl.a. för utredning av de problemområden Skolverket pekar på. *Handikappombudsmannen (HO)* tillstyrker att lagen permanentas i avvaktan på en utveckling till att särskolan kan tas bort som egen skolform,. *HO* anser dock att de problem som Skolverket pekat ut skyndsamt måste utredas och lösas. *Läraryrket* menar att det finns många oklarheter om konsekvenserna av att permanenta lagen, varför det

i dagsläget är nödvändigt att förlänga försöksverksamheten med tre år. *Lärarnas riksförbund* avvisar förslaget om permanentning och anser att det ärorealistiskt att anpassa grundskolans mål så att barn med utvecklingsstörning skall kunna uppnå samma kunskapsmål som övriga elever.

Regeringen anser, mot bakgrund av vad som framkommit i Skolverkets utvärdering, att det är för tidigt att nu omvandla försöksverksamheten till en reguljär verksamhet.

En förlängning av försöksverksamheten skulle ge förutsättningar för ett bättre underlag bland annat så att frågeställningarna i det ursprungliga uppföljnings- och utvärderingsuppdraget till Skolverket kan belysas djupare och hänsyn kan tas till de problem som noterats under den hittillsvarande försöksperioden. I propositionen *Elever med funktionshinder - ansvar för utbildning och stöd* (prop. 1998/99:105, bet. 1999/2000:UbU 4, rskr. 1999/2000:14) aviserade regeringen en treårig satsning på kompetensutveckling av lärare bland annat i syfte att stärka förutsättningarna för elever i behov av särskilt stöd, däribland elever med funktionshinder, att nå målen. Även dessa insatser skulle skapa bättre förutsättningar för den elevgrupp det nu gäller. Sammantaget bör alltså försöksverksamheten förlängas och kontinuerligt följas upp och utvärderas. Ansvaret för en fördjupad uppföljning och utvärdering av försöksverksamheten bör ligga på Skolverket.

Regeringen föreslår att den pågående försöksverksamheten med ökat föräldrainflytande över utvecklingsstörda barns skolgång förlängs till utgången av juni 2005. Regeringen avser att ge Skolverket ett nytt uppdrag att dels fortsätta och fördjupat följa och utvärdera försöksverksamheten, dels att utvärdera alternativet att vara inskriven i särskolan men integrerad i en klass i grundskolan. Redovisning av uppdraget bör ske under våren 2002.

8 Ändring av namn på ämnet hemkunskap

Regeringens förslag: Ämnet hemkunskap i timplanen för grundskolan i bilaga 3 till skollagen (1985:1100) skall benämnas hem- och konsumentkunskap.

Skäl för regeringens förslag: Statens skolverk överlämnade den 23 november 1999 förslag till reviderade kursplaner för alla ämnen i grundskolan. Regeringen fastställde med detta förslag som underlag den 2 mars 2000 nya kursplaner för alla ämnen i grundskolan, som skall gälla fr.o.m. den 1 juli 2000. Ändringarna i tidigare gällande kursplan för hemkunskap innebär att ämnet har fått en tydligare inriktning mot konsumentkunskap. Bl.a. har mål tillförts, som innebär att eleverna skall kunna jämföra priser och uppfatta skillnader mellan information och reklam. Ett annat mål är att känna till sina rättigheter som konsument och kunna värdera olika slags information vid utförandet av

verksamheter i hushållet. Regeringen anser därför att ämnet också skall ha en benämning, som motsvarar denna förändring i ämnets karaktär.

Läraryrket har givit uttryck för önskemål om en sådan namnändring vid en uppvaktning på Utbildningsdepartementet. *Skolverket*, *SIH*, *Svenska Kommunförbundet*, *Läraryrket* och *Lärarnas Riksförbund* har också beretts tillfälle att ge synpunkter under hand på namnändringen.

Regeringen föreslår av ovanstående skäl en ändring i bilaga 3 till skollagen, som innebär att ämnet hemkunskap skall benämnas hem- och konsumentkunskap.

9 Författningskommentarer

9.1 Förslaget till lag om ändring i skollagen (1985:1100)

5 kap.

3 §

Ändringen innebär att *fjärde stycket* upphävs. Skälen för detta har redovisats i avsnitt 6.

Ändring av bilag 3 till skollagen

Ändringen i bilaga 3 i timplanen för grundskolan har behandlats i avsnitt 8.

9.2 Förslaget till lag om fortsatt giltighet av lagen (1995:1249) om försöksverksamhet med ökat föräldrainflytande över utvecklingsstörda barns skolgång

Lagens giltighetstid föreslås bli förlängd med fem år. Skälen för detta har redovisats i avsnitt 7.

Utbildningsdepartementet

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 16 mars 2000

Närvarande: statsministern Persson, ordförande, och statsråden Freivalds, Thalén, Winberg, Ulvskog, Lindh, Sahlin, Klingvall, Östros, Messing, Engqvist, Rosengren, Larsson, Wärnersson, Lejon, Lövdén, Ringholm.

Föredragande: statsrådet Ingegerd Wärnersson

Regeringen beslutar proposition 1999/2000:68 Vissa skolfrågor.

Rättsdatablad

Författningsrubrik	Bestämmelser som inför, ändrar, upphäver eller upprepar ett normgivningsbemyndigande	Celexnummer för bakomliggande EG-regler
---------------------------	---	--

Lag om ändring i skollagen (1985:1100)

5 kap. 3 §